

Sporočilo za javnost Agencije EU za temeljne pravice

Dunaj, 7. junija 2012

Kljub zakonodaji se pravice invalidov v praksi ne zagotavljajo

Diskriminacija do duševno prizadetih ljudi in ljudi s težavami v duševnem zdravju je, čeprav so EU in 21 držav članic ratificirale Konvencijo ZN o pravicah invalidov (KPI), še vedno prisotna. Dve novi poročili agencije FRA opisujeta izključevanje in diskriminacijo, ki ju doživljajo duševno prizadeti ljudje oziroma ljudje s težavami v duševnem zdravju. V poročilih je poudarjena potreba po prehodu z institucionalnih življenjskih okoliščin na življenjske okoliščine v okviru skupnosti ter po spremembi zakonov in politik, da bi bili ti bolj vključujoči. Predstavitev obeh poročil poteka na mednarodni konferenci o neodvisnosti in vključevanju v Københavnu 7. in 8. junija 2012.

„Veliko je treba še postoriti, da bi pravice 80 milijonov invalidnih ljudi v Evropi postale stvarnost. V KPI je predviden velikopotezen načrt za izboljšanje položaja invalidnih ljudi. Zdaj je pred nami izziv, kako ta načrt udejanjiti,“ je povedal direktor agencije FRA, Morten Kjaerum. *„Raziskave agencije FRA kažejo, da temeljne pravice invalidnih ljudi zaostajajo za pravnimi jamstvi, zlasti z uvajanjem varčevalnih ukrepov. Ta prizadevanja so podlaga za razprave o praktičnih ukrepih, ki bodo spremenili njihovo vsakdanje življenje.“*

1) Poročilo: „Izbira in nadzor: pravica do neodvisnega življenja“

Raziskava je bila osredotočena na izkušnje v zvezi z neodvisnim življenjem pri duševno prizadetih ljudeh in ljudeh s težavami v duševnem zdravju v devetih državah članicah EU, ugotovljeno pa je bilo, da se ti ljudje v **vsakdanjem življenju** pogosto srečujejo s **težavami**. Med glavnimi težavami so:

- zakoni in politike, ki invalidnim osebam ne omogočajo neodvisnega življenja;
- negativni odnosi in predsodki, s katerimi se ne priznava prispevek invalidnih oseb k družbi;
- pomanjkanje zaposlitvenih možnosti zanje, kar povzroči, da se te osebe zanašajo na državno podporo in dajatve.

To poročilo kaže, da je treba za uspešno neodvisno življenje **deinstitucionalizacijo** podpreti z **reformo socialne politike** na področjih izobraževanja, zdravstva, zaposlovanja in možnosti osebne podpore. Invalidni ljudje morajo biti vključeni v postopek oblikovanja teh politik.

„Ljudje, zaposleni na ministrstvih in pri organih oblasti, bi se morali pri oblikovanju zakonodaje in politike pogovoriti s takimi, kot sem jaz. Vprašati bi nas morali, kaj si

želimo in potrebujemo, ne pa nam življenja še bolj oteževati.“ (32-letnik iz Bolgarije, intervjuvan med raziskavo)

2) Poročilo: NeprostoVOLjna namestitvev in neprostoVOLjno zdravljenje oseb s težavami v duševnem zdravju

V drugem poročilu agencije FRA je poudarjeno, da je treba **v zakonih, ki urejajo neprostoVOLjno namestitvev ali zdravljenje**, upoštevati temeljne pravice v skladu s KPI. Čeprav so vse države članice EU uvedle minimalne zaščitne ukrepe, terensko delo agencije FRA kaže na pretežno **negativne izkušnje** z neprostoVOLjno namestitvijo ali zdravljenjem zaradi:

- pomanjkanja informacij in razprav o tem postopku in položaju invalidov, kadar bi se bilo mogoče posvetovati z njimi, kar vodi v premalo nadzora nad tem, kaj se dogaja z njimi;
- občutkov strahu in ponižanja med zdravljenjem.

ProstoVOLjna namestitvev in zdravljenje sta bila občutena bolj pozitivno.

Obe poročili agencije FRA sta podlaga za razprave na ravni EU in držav članic o tem, kako zaščititi in zagotoviti pravice invalidnih ljudi, ter ju je mogoče uporabiti kot oporo pri izpolnjevanju obveznosti EU in držav članic v skladu s KPI.

Za celotni poročili glej:

- [NeprostoVOLjna namestitvev in neprostoVOLjno zdravljenje oseb s težavami v duševnem zdravju](#)
- [Izbira in nadzor: pravica do neodvisnega življenja – izkušnje duševno prizadetih oseb in oseb s težavami v duševnem zdravju v devetih državah članicah EU](#)

Sporočila urednikom:

- Konvencijo ZN o pravicah invalidov (KPI), ki je bila sprejeta maja 2008, je odtlej ratificiralo [21 držav članic EU in sama Evropska unija](#). Gre za prvi pravno zavezujoč mednarodni instrument o človekovih pravicah, katerega pogodbenica je EU. S KPI se od podpisnic zahteva, da poleg prevzemanja drugih odgovornosti poskrbijo, da postane neodvisno življenje za vse invalidne osebe stvarnost, hkrati pa jim zagotovijo podporo za sodelovanje v skupnosti pod enakimi pogoji, kot jih imajo vsi drugi.
- Težave v duševnem zdravju lahko prizadenejo človekovo mišljenje, telo, čustvovanje in vedénje. Te težave vključujejo depresijo, bipolarno motnjo (manično-depresivno bolezen), motnjo pomanjkanja pozornosti/hiperaktivnosti, anksiozne motnje, motnje hranjenja, shizofrenijo in vedenjske motnje.
- Duševna prizadetost je trajno zdravstveno stanje, za katero je značilna precej manjša intelektualna sposobnost od povprečne, ki povzroči omejitvev pri duševnem delovanju in prilagojenem vedénju. Navadno je prisotna od rojstva

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

ali se razvije pred 18. letom starosti. Primeri duševne prizadetosti so: aspergerjev sindrom, avtizem in downov sindrom.

- Deveterica držav, zajetih v poročilu „Izbira in nadzor“, je: Bolgarija, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Latvija, Romunija, Švedska in Združeno kraljestvo.
- Poročilo „Neprosto voljna namestitvev in neprosto voljno zdravljenje“ vsebuje primerjalno analizo prava 27 držav članic EU in osebne izkušnje iz devetih držav, zajetih v poročilu „Izbira in nadzor“.
- Naloga Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) je nosilec odločanja v EU in državah članicah zagotavljati nasvete, ki temeljijo na dokazih, ter s tem prispevati k bolj informiranim, trdno načrtanim in kontekstno umeščenim razpravam in politikam o temeljnih pravicah.

Za več informacij se obrnite na službo za odnose z javnostmi pri agenciji FRA.

E-naslov: media@fra.europa.eu

Telefon: +43 1 580 30 642